

Παραγωγή και Σύνθεση Λέξεων

Γλωσσολογία και Ελληνική Γλώσσα ♦ Μάθημα 15

Σύνδεση με τα προηγούμενα

Οι λέξεις αποτελούνται από μορφήματα, συμπλέγματα φθόγγων με σταθερή σημασία και μορφή.

μπασκετμπολ-ίστ-ας

Ορισμένες λέξεις αποτελούνται από μόνο ένα μόρφημα (π.χ. χθες)

χθες

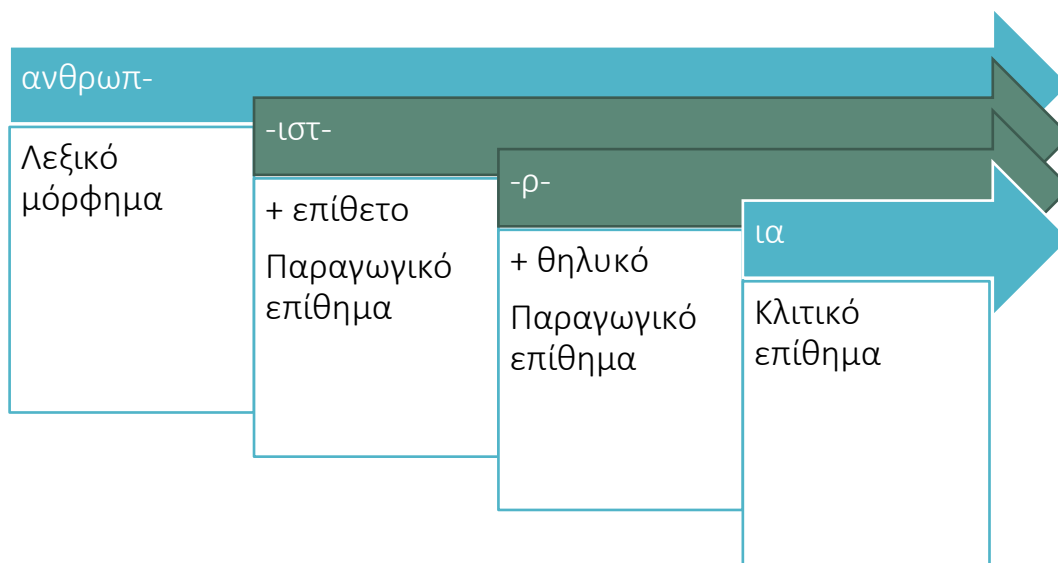
Στα ελληνικά, που είναι μια γλώσσα κλιτή / αναλυτική, οι περισσότερες λέξεις αποτελούνται από τουλάχιστον ένα λεξικό μόρφημα και ένα κλιτικό επίθημα.

κουνέλ-ι

Παραγωγή λέξεων

Παραγωγή

Η παραγωγή είναι μια διαδικασία δημιουργίας λέξεων, κατά την οποία σε ένα λεξικό μόρφημα προστίθενται επιπλέον πληροφορίες.

Λέξεις που δημιουργούνται με παραγωγή

Ουσιαστικά

χορευ-τ-ής, καλ-οσύν-η, καφε-τιερ-α

Επίθετα

νομ-ικ-ός, κοριτσ-ίστικ-ος

Ρήματα

ψαρ-εύ-ω, κρυ-ών-ω

Επιρρήματα

αργ-ά, επιεικ-ώς

Προθηματοποίηση

Εκτός από την δημιουργία λέξεων με παραγωγικά επιθήματα (επιθηματοποίηση), λέξεις μπορούν να δημιουργηθούν και με την προσθήκη παραγωγικών προθημάτων.

✓ ξε-περνάω, ξε-κουρδίζω, ξε-σπαω

✓ ά-στεγος, αν-ίκανος

✓ συν-εργάτες, συμ-μόρφωση

✓ παρα-μιλάω

✓ δυσ-λεξικός

Παραγωγή και ετυμολογία

Οι διαδικασίες της προ-/επίθηματοποίησης αναφέρονται σε μορφήματα που είναι αναγνωρίσιμα στους φυσικούς ομιλητές και τις φυσικές ομιλήτριες μιας γλώσσας μέσω γλωσσικού αισθητηρίου (είναι ενεργά).

Ορισμένες λέξεις που προέκυψαν από παραγωγή ενδέχεται σήμερα να μη θεωρούνται πλέον παράγωγες:

αφαιρώ

Η ανάλυση των λέξεων αυτών είναι αντικείμενο της ιστορικής γλωσσολογίας / ετυμολογίας και όχι της συγχρονικής ανάλυσης.

Σύνθεση λέξεων

Σύνθεση

Σύνθεση είναι η διαδικασία μέσα από την οποία κατασκευάζεται μια νέα λέξη ενώνοντας δύο ή περισσότερα λεξικά μορφήματα (συνθετικά).

αλατοπίπερο			
αλατ-	-ο-	-πίπερ-	-ο
Λεξικό μόρφημα	Συνδετικό φωνήεν	Λεξικό μόρφημα	Κλιτικό επίθημα

Γνωρίσματα των σύνθετων λέξεων

1. Έχουν νέα σημασία που προκύπτει από το συνδυασμό των συνθετικών
2. Έχουν διαφορετικό τονισμό σε σχέση με τα συνθετικά τους
3. Συνήθως έχουν ένα συνδετικό φωνήεν (-ο-) ανάμεσα στα συνθετικά

Κατηγορίες σύνθετων λέξεων (1)

Μονολεκτικά
(π.χ. καραγκιοζοπαίχτης)

Πολυλεκτικά
(π.χ. άρμα μάχης)

Κατηγορίες σύνθετων λέξεων (2)

Σχέση παράταξης
(π.χ. μαχαιροπίρουνα)

Σχέση εξάρτησης
(π.χ. αμπελοχώραφο)

κεφαλή